

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבו.

עין משפט נר מצוה

ס א מיי פ"ב מהל' שאר
אבות הטומאות הליה:

ענין רש"י

ביביו"ש ב"ב (חיות).

שיטה מקובצת

א כל מקום ששורץ
או אינו אומר ששורץ
אלא השורץ כל המשרץ:
ב ח"ד הצב למינהו.
ג עין ר"ש ריש מס'
ל: א להביא הערוד
וכי יצא ערוך כך צריך
להיות מנוקד: ז אף
ב"ב הוא שט עכבר
הארץ: ח דה"ק על הארץ
שטמא ואפילו עכבר הים:
ט עכבר וניחא לן למדרש:
י דמרבית מן הים
לשומאה: יא כתיב השורץ
המשמע כל מקום ששורץ:
יב פסוק זה דבב למינהו
משום דמייירי בסלמנדרא:
יג חיות המצויות באותו
מקום. יד בקצת פירושי
רש"י ז"ל כ"י כתוב ביביר
דנרש חיות המצויות בנרש
ע"כ: טו אנשי וועד הן
הביאו וכו' דאוחתן של
וועד מוויני כלאים היו
לישנא אחרני וועד אינו
מקום רשעים אלא רב
הונא ויהא תמנה שראה
ערוך ויצא מנחש א"ל
ר"ש חסדי אין לחמוה
דברו שכך אמר הקב"ה
הם הביאו וכו' אבריות
קאי אני לא בראתי כלאים
והם הבריות כימי ענה
הרבינו כלאים ויצא מהם
פרד ובאותו יום גורתי
עליהם גורה זו להורבות
להם מוקים והכי דריש
ליה בבראשית רבה (פסח
ס"ב) מה עשה הקב"ה
בימי ענה הביא חכמה
נחש וזווגו לתרוץ צב
ויצא מן ערוך: לא היה
אדם שהכתו פודה לבנה
וחיה לא היה אדם שנשכו
ערוך חיה: יז והאין יצא
אותו ערוך מצב ומנחש
נס בתוך נס חדא דאי
נמי תשמישן שוה נס הוא
שמינת את מינו וכרוך על
שאנו מינו ועוד חסדי:
יח פ"י בקנטרס מין חיות
שקורין ביבונאש:

תלמוד לומר בשרין. וא"ת למה לי קרא דצטרך ממילא כיון
דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשיני דהא
לעיל אי לא על הארץ למעוטי עכבר שדים הוא אזלינן לחומרא
ואומר רבינו יתכן דלצטרך צטרך לעכבר שחזי צטר וחזיו אדמה
משום דהשורץ משמע טפי כל שהוא.

משרץ: **מה** יי הבא ומה יי הבא.
ומי"מ אצטרך השורץ כל מקום ששורץ
דלח נמעט מעל הארץ תרוייהו ירד
ליס ועכבר שדים: **הז** יי ביברי דנרש
אינן מן הישוב. פירש צקונטרס יי
צ"ב רש"י צ"ע צ"ע ש"ן לוקים עליהן
משום שהרץ השורץ שהן גלות צמיס
ור"ת אומר דגרסינן ציברי ונרש
ועיריות הן כדמשמע צילד מעצבין
(ע"ב"ז 97 טו). ה"י מעלות ומורדות
י ציברי ונרש אזלינן וצ"ק דסוק יועל
(97 י). גבי ירד שמשון תמנתה ויעל
יהודה תמנתה אמר רב פפא חדא
תמנת הואי דמהאי גיסא סלקי ומהאי
נחמי ו כמו [שם] ורדיניא וציברי
[שוקא] דנרש וקאי הכא אקרא דלייתי
לעיל האזינו כל יושבי חלד וקאמר דמי
אינן מן הישוב כלומר בכלל יושבי
חלד כי רשעים הם וכיוצא בזה אמר
פ"ק דקדושין (97 מ): כל שאינו לא
צפה תרתי על הארץ כתיבי ו ת"ר י הצב
למינהו להביא ו הערוד ו וכן הנפילים
וסלמנדרא וכשהיה ר"ע מגיע לפסוק זה
אומר **מה** רבו מעשך ה' יש לך בריות

גדלות בים ויש לך בריות גדלות ביבשה שבים אילמלי עולות ביבשה
מיד מתות שביבשה אילמלי יורדות לים מיד מתות יש לך בריות
גדלות באור ויש לך בריות גדלות באור שבאור אילמלי עולות לאור
מיד מתות שבאור אילמלי יורדות לאור מיד מתות מה רבו מעשך
ה' תנו רבנן כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה אמר ר' זירא מאי
קראה האזינו כל יושבי חלד אמר רב הונא בריה דרב יהושע ביברי
דנרש אינן מן הישוב אמר רב פפא בשמתא נרש תרביה משכיה
ואליתיה ארץ ארץ שמעי דבר ה' אמר רב פפא לא אבה נרש שמוע דבר
ה' אמר רב גידל אמר רב נרשאה נשקד מני ככך נהר פקודאה לויך
מגלימא שפירא דחזי עלך פומבדיתאה לויך אשני אושפיזן אמר רב הונא בר
תורתא פעם אחת הלכתי לוועד וראיתי נחש שהוא כרוך על הצב לימים יצא
ערוך מביניהם וכשבאתי לפני ר' שמעון החסיד אמר לי אמר הקב"ה הם
הביאו בריה שלא בראתי בעולמי אף אני אביא עליהם בריה שלא
בראתי בעולמי והאמר מר כל שתשמישן ועיבורן שוה יולדין ומגדלין זה מזה
וכל שאין תשמישן ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין זה מזה אמר רב נס
בתוך נס האי פורענותא הוא מאי נס בתוך נס לפרוענות: **מתני'** האבר
והבשר המדולדלין בבהמה מטמאין טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר
נשחטה

מעלי הדם על ידי כשפים והסך מדמו אין האור שולט בו וקיס ליה לר"ע דמינא דצב הוא: לפסוק זה. ו משום דמייירי בסלמנדרא: יש
לך בריות גדלות באור. סלמנדרא: יושבי חלו. הארץ שהיא מקום מיושב לחולדות: ציברי דנרש. חיות המלויות צאותו מקום
ציבורי"ש צלע"ו: אינן מן הישוב. אינן גדלות אלא צמיס: כדאמר רב פפא בשמתא: כולם יהיו צמיס: תרביה משכיה
ואליהם. החלצ והעור עם הבשר והאליה כלומר כולן כקטן כגדול: לא אבה נרש כו'. לפי שכולן היו רשעים: נרשאה נשקד מני ככך.
אם נשקד אחד מיושבי נרש מנה שניך אם תמנאס כולם כי מוחזק גנב הוא: נהר פקודאה. אם מיושבי נהר פקוד: לויך. נתלוה עמך
דדרך: מגלימא שפירא דחזי עלך. מחמת שראה לך טלית נאה ודעתו לגונבו מחזר עמך: אשני אושפיזן. שלא ידע היכן תשכב שגנבים
מומחין הם: לוועד. מקום רשעים ומרביעי כלאים: כרוך על הצב. כל שעה היה מלוי אללו והיה נוקק עמו כדלמיינן בקדושין (97 ע):
דכרוכין אחריה וצבורות (97 ד). חזיר שצריך אחר רחל כלומר נמשך ושובן אללו תמיד: יא ערוך מביניהם. והיה נשך בני אדם וממית
כדלמיינן צבורות (97 ג). גבי ערוך דרבי חנינא בן דוסא: אנשי וועד הן הביאו כו'. יא מוויני כלאים היו: אף אני אביא עליהם בריה
כו'. והיינו ערוך: שמשמשין שוה. שמשמשין שוה פנים כנגד פנים כגון אדם או פנים כנגד עורף כגון צהמה: ימי עיבור. ימי עיבור:
יולדים זה מזה. מתעצרים זה מזה: ומגדלין. מניקים זה זה. וימי עיבורו של פנים אינו שוה לא לשרץ ובהמה והיה כדלמיינן צ"ק
דצבורות (97 ד). שועל וכל מיני שרצים לשעה חדשים ונחש לשבע שנים ואמרינן התם ולאיתו רשע נחש לא מלינו חזר ויהויאך יא איתו ערוך
מלכ ומנחש: נס בתוך נס לפרוענות. כדי ליפרע מן הרשעים: מתני' המדולדלין צהמה. נתלש ממנה אבר צטר צטר גידים ועלמות או
נתלש ממנה צטר לצרו ועדיין הן מעוררים זה במקלת. ויש הפרש בין אבר מן החי לצטר מן החי שהאבר מנומא אדם ולכיס כגולה
והצטר שאינו אבר טהור מכלום כדליפנין לקמן צפירין (97 קמ): צמקומן. אע"פ שהן מחוברין אם חיסב עליהן להאכילן [לעובד כוכבים היו
אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים טומאת עממן אין בהן עד שיתלשו כולן כדליפנין בגמרא [ע"ב] אכל מקבלים טומאה מן השרץ ומטמאין זה את
אחרים: וצריכין הכשר. לצב צמיס פעם אחת לאחר שדלדלו ושוב מקבלים טומאה עולמית. וליכא למימר דהאי אבר שסופו לטמא
טומאה חמורה דאינו מטמא טומאת אבר מן החי עד שימות ושמה לא יכא לידו טומאה חמורה דשמה ישחטנה ואין שחטנה עושה ניפול:

נשחטה

הוא ליה למימר זה לנס הטמא צטרך הארץ וכתבי
צטרך השורץ על הארץ חייבר ליה השורץ לדרוש כל מקום שהוא
יכול לשרוך לרחוש ולנוע והרי אף ציס הוא שט שמינו עכבר
הארץ הלכך ע"כ על הארץ למין הארץ הוא דלמא ולאו למעוטי ירד

ת"ל: השורץ כל מקום ששורץ או אינו אלא
השורץ (יכול) כל המשרץ יטמא שאין
משרץ לא יטמא אוציא עכבר שחציו בשר
וחציו אדמה שאין פרה ורבה ודין הוא טימא
בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה כל ששמה
חולדה אף עכבר כל ששמו עכבר אביא
עכבר שחציו בשר וחציו אדמה או כלך
לדרך זו מה חולדה פרה ורבה אף עכבר פרה
ורבה ת"ל יבשרץ אמר ליה הוא מדרבנן
לרבא אימא בשרץ לאתויי עכבר שחציו
בשר וחציו אדמה השורץ כל שהוא שורץ
ואפילו עכבר שבים ואי משום על הארץ
על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא אמר ליה
ומאחר דשוייתה לים מקום טומאה מה לי
הכא מה לי הכא והאי על הארץ מיבעי
ליה להוציא ספק טומאה צפה ו ד"א יצחק
בר אבדימי על הארץ להוציא ספק טומאה
צפה תרתי על הארץ כתיבי ו ת"ר י הצב
למינהו להביא ו הערוד ו וכן הנפילים
וסלמנדרא וכשהיה ר"ע מגיע לפסוק זה
אומר **מה** רבו מעשך ה' יש לך בריות

גדלות בים ויש לך בריות גדלות ביבשה שבים אילמלי עולות ביבשה
מיד מתות שביבשה אילמלי יורדות לים מיד מתות יש לך בריות
גדלות באור ויש לך בריות גדלות באור שבאור אילמלי עולות לאור
מיד מתות שבאור אילמלי יורדות לאור מיד מתות מה רבו מעשך
ה' תנו רבנן כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה אמר ר' זירא מאי
קראה האזינו כל יושבי חלד אמר רב הונא בריה דרב יהושע ביברי
דנרש אינן מן הישוב אמר רב פפא בשמתא נרש תרביה משכיה
ואליתיה ארץ ארץ שמעי דבר ה' אמר רב פפא לא אבה נרש שמוע דבר
ה' אמר רב גידל אמר רב נרשאה נשקד מני ככך נהר פקודאה לויך
מגלימא שפירא דחזי עלך פומבדיתאה לויך אשני אושפיזן אמר רב הונא בר
תורתא פעם אחת הלכתי לוועד וראיתי נחש שהוא כרוך על הצב לימים יצא
ערוך מביניהם וכשבאתי לפני ר' שמעון החסיד אמר לי אמר הקב"ה הם
הביאו בריה שלא בראתי בעולמי אף אני אביא עליהם בריה שלא
בראתי בעולמי והאמר מר כל שתשמישן ועיבורן שוה יולדין ומגדלין זה מזה
וכל שאין תשמישן ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין זה מזה אמר רב נס
בתוך נס האי פורענותא הוא מאי נס בתוך נס לפרוענות: **מתני'** האבר
והבשר המדולדלין בבהמה מטמאין טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר
נשחטה

מעלי הדם על ידי כשפים והסך מדמו אין האור שולט בו וקיס ליה לר"ע דמינא דצב הוא: לפסוק זה. ו משום דמייירי בסלמנדרא: יש
לך בריות גדלות באור. סלמנדרא: יושבי חלו. הארץ שהיא מקום מיושב לחולדות: ציברי דנרש. חיות המלויות צאותו מקום
ציבורי"ש צלע"ו: אינן מן הישוב. אינן גדלות אלא צמיס: כדאמר רב פפא בשמתא: כולם יהיו צמיס: תרביה משכיה
ואליהם. החלצ והעור עם הבשר והאליה כלומר כולן כקטן כגדול: לא אבה נרש כו'. לפי שכולן היו רשעים: נרשאה נשקד מני ככך.
אם נשקד אחד מיושבי נרש מנה שניך אם תמנאס כולם כי מוחזק גנב הוא: נהר פקודאה. אם מיושבי נהר פקוד: לויך. נתלוה עמך
דדרך: מגלימא שפירא דחזי עלך. מחמת שראה לך טלית נאה ודעתו לגונבו מחזר עמך: אשני אושפיזן. שלא ידע היכן תשכב שגנבים
מומחין הם: לוועד. מקום רשעים ומרביעי כלאים: כרוך על הצב. כל שעה היה מלוי אללו והיה נוקק עמו כדלמיינן בקדושין (97 ע):
דכרוכין אחריה וצבורות (97 ד). חזיר שצריך אחר רחל כלומר נמשך ושובן אללו תמיד: יא ערוך מביניהם. והיה נשך בני אדם וממית
כדלמיינן צבורות (97 ג). גבי ערוך דרבי חנינא בן דוסא: אנשי וועד הן הביאו כו'. יא מוויני כלאים היו: אף אני אביא עליהם בריה
כו'. והיינו ערוך: שמשמשין שוה. שמשמשין שוה פנים כנגד פנים כגון אדם או פנים כנגד עורף כגון צהמה: ימי עיבור. ימי עיבור:
יולדים זה מזה. מתעצרים זה מזה: ומגדלין. מניקים זה זה. וימי עיבורו של פנים אינו שוה לא לשרץ ובהמה והיה כדלמיינן צ"ק
דצבורות (97 ד). שועל וכל מיני שרצים לשעה חדשים ונחש לשבע שנים ואמרינן התם ולאיתו רשע נחש לא מלינו חזר ויהויאך יא איתו ערוך
מלכ ומנחש: נס בתוך נס לפרוענות. כדי ליפרע מן הרשעים: מתני' המדולדלין צהמה. נתלש ממנה אבר צטר צטר גידים ועלמות או
נתלש ממנה צטר לצרו ועדיין הן מעוררים זה במקלת. ויש הפרש בין אבר מן החי לצטר מן החי שהאבר מנומא אדם ולכיס כגולה
והצטר שאינו אבר טהור מכלום כדליפנין לקמן צפירין (97 קמ): צמקומן. אע"פ שהן מחוברין אם חיסב עליהן להאכילן [לעובד כוכבים היו
אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים טומאת עממן אין בהן עד שיתלשו כולן כדליפנין בגמרא [ע"ב] אכל מקבלים טומאה מן השרץ ומטמאין זה את
אחרים: וצריכין הכשר. לצב צמיס פעם אחת לאחר שדלדלו ושוב מקבלים טומאה עולמית. וליכא למימר דהאי אבר שסופו לטמא
טומאה חמורה דאינו מטמא טומאת אבר מן החי עד שימות ושמה לא יכא לידו טומאה חמורה דשמה ישחטנה ואין שחטנה עושה ניפול:

נשחטה

א (מיר סד.) ג [צ"ל וכן
הפלין כ"א עתרוך ערך
בן הנפל וע"פ גסא זו
יחשב תמיה המהר"ש
כ"א ע"ש, א] צ"ל היה
אומר, ד] צ"ל היה מה רבו
מעשך ה' כ"א בילקוט,
ה [מקופתא כלאיס פ"ה
ה"ן, ו] וצבורות ה.,
ו] שנת 4. פסחים
קמ"ז, ח] צ"ל במתיבתא,
ט עין מהר"ם, י עין
חז"ט, י צ"ל דבי צירי,
ט וצבורות שם איתא כגון
ורדוא ובי בלרי ושוקא
דנרש,

תורה אור השלם

1. וְהָ לָכֵּם הַטְּמֵא
בְּשֶׁרֶץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ
הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב
לְמִינֵהוּ: וְיִקְרָא יֵא כֵּס
2. מִדָּה רְבוּ מִשְׁעֵי הָ?
בְּלֵם בְּחֻבְבָּה עֲשֵׂתָ?
מִלָּאָה דְאָרֶץ קָנְיָן?
הַחַלִּים קָד כֵּד
3. שְׁמַעוּ זֹאת קָל
עֲמֻמִּים הָאֲזִינוּ קָל יִשְׁבִּי
קָלְד: הַחַלִּים מֵט ב
4. אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ שְׁמַעִי
דָּבַר הָ? יִרְמִיָּהוּ כֵּה כֵּס

מוסף רש"י

פומבדיתאה. לויך
אשני אושפיזן. שלקטין
היו (בריות 1). כל
שתשמישו ועיבורו
שוה. כגון כשב ועו
שניסם משמתי פנים כנגד
עורף וימי עיבורן שוה
ששתיים משמתי משום
וילדין, וילדין. אם צב
אחד על מין חסדי,
ומגדלין. מניקין (בכורות
ח.)